HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

טירפא מאייר ואילך א"ל יכלי למימר לך את בר חד בניסן את מאי תקנתיה נכתבו הרשאה להדדי: **מתני'** [א]מי שהיה נשוי ב' נשים ומכר את שדהו וכתבה ראשונה ללוקח דין ודברים אין לי עמך השניה מוציאה מהלוקח וראשונה מן השניה והלוקח מן הראשונה וחוזרות חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם [ב]וכן בעל חוב וכן אשה בעלת חוב: **גמ'** וכי כתבה ליה מאי הוי א) והתניא האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקת הימנה לא אמר כלום הכא במאי עסקינן בשקנו מידה וכי קנו מידה מאי הוי תימא נחת רוח עשיתי לבעלי מי לא תנן ג) [ג]לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אלמא יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי א"ר זירא אמר רב חסדא לא קשיא הא ר"מ הא ר' יהודה דתניא [ד]כתב לראשון ולא חתמה לו לשני וחתמה לו איבדה כתובתה דברי ר"מ ר' יהודה אומר יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתם מה לכם עלי ורבי סתם לה הכא כר"מ וסתם לה התם כר' יהודה אמר רב פפא בגרושה ודברי הכל רב אשי אמר כולה ר"מ היא [ד]ועד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא בשני לקוחות דאמרי לה אי איתא דנחת רוח עבדת לקמא איבעי לך למיעבד אבל בלוקח אחד אפילו רבי מאיר מודה ומתני' דכתב ליה לאחר ו)תנן התם [ה]אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין ואפי' הן זיבורית איבעיא להו אישתדוף בני חרי מהו דליטרוף ממשעבדי ת"ש כתב לראשון ולא חתמה לו לשני וחתמה לו איבדה כתובתה דברי ר"מ ואי סלקא דעתך אישתדוף בני חרי טריף ממשעבדי נהי דאיבדה כתובתה משני מראשון מיהא תיגבי אמר רב נחמן בר יצחק מאי איבדה משני אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דאיבדה לגמרי משמע ועוד תניא [ו]ילוה מן האחד ומכר נכסיו לשנים וכתב בעל חוב ללוקח שני דין ודברים אין לי עמך אין לו על לוקח ראשון כלום מפני שיכול לומר הנחתי לך מקום לגבות הימנו [ז]התם איהו דאפסיד נפשיה בידים א"ל רב ייִמר לרב אשי

והא

רש"י

טירפא. לטרוף לקוחות מר"ח אייר שהרי מכרה לו באחריות: **יכלי למימר.** לקוחות: **את בר חד בניסן את.** ושטרך קודם ושלא כדין נטלה ממך: **מאי תקנתיה.** דהאי: **נכתבו הרשאה להדדי.** יבקש מאת חברו בר חמשה בניסן וימסור לו שטרו ויכתוב לו הרשאה עליו לטרוף לקוחות ואם יאמרו לו בר חד בניסן את אומר להם אני בא לטרוף בשביל מעות של חמשה בניסן שהרי לשנינו מכרה באחריות ואני בא בהרשאה עליכם מכחו ואם יאמרו לו הוא קדם ואת בר כ"ט בניסן היית אומר להם אני בא מחמת עצמי: **מתני' ומכר את שדהו.** המשועבד ה) לכתובות: **הראשונה.** שנשא תחלה: **השניה מוציאה.** כשימות בעלה: **וכן בעל חוב וכן אשה בעלת חוב.** מפרש בגמ' ו): **גמ' בשקנו מידה.** ואמרי' בהכותב לאשתו ז) דהיכא דקנו מידו מגופה של קרקע קנו מידו: **מקחו בטל.** משמע לגמרי ואפי' בחיי הבעל. ובבבא בתרא [מט:] מוקמינן לה באחת מאותן שלש שדות או ייחדה לה לכתובתה או כתב לה בתוך הכתובה או שהכניסה לו שום משלה: **כתב לראשון.** שטר מכר על שדה אחת: **ולא חתמה לו.** לא הודית באותו מכר וכתב שטר אחר ללוקח שני על שדה אחרת וחתמה לו: **אבדה כתובתה.** אם אין שם בני חורין שהרי הראשון אומר הנחתי ליך מקום לגבות הימנו: **יכולה היא שתאמר כו'.** מן השני תגבה: **ורבי.** דסתמינהו למשניות הכא בכתובות סתם לן כר"מ ובמס' גיטין ח) סתם לן מקחו בטל כר' יהודה: **אמר רב פפא.** מתני' כשהיתה גרושה ואחר כך כתבה לו ללוקח כן: **רב אשי אמר.** אפי' ביושבת תחתיו ותרווייהו סתמי כר"מ ומתני' דגיטין דלקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה להכי מקחו בטל דעד כאן לא קאמר ר"מ בברייתא' איבדה כתובתה אלא בשני לקוחות והא חזינן דבראשון לא עשתה נחת רוח לבעלה הלכך לא מצית למימר כי חתמה לשני נחת רוח עשיתי לבעלי: **ומתניתין.** דהכא דאשמעינן מינה חתימתה קיימת: **בדכתב.** הבעל לאחר קודם לזה ולא חתמה לו ולזה חתמה: **אישתדוף בני חרי.** לאחר שלקחו הלקוחות: **אישתדוף.** נתקלקלו: **מראשון מיהא תגבי.** שהרי נתקלקל זכותה במקום שהניח לה לגבות והוה ליה כאישתדוף: **ועוד תניא.** דמראשון לא תגבה: **הכי גרסינן התם איהו דאפסיד אנפשיה.** וכולה רבא קאמר לה. לא תימא מאי איבדה כתובתה משני דאף מראשון איבדה אפ"ה לא נפשוט מינה אישתדוף בני חרי לא טריף ממשעבדי דהתם היא דאבדה כתובתה והא דקתני אין לו על לוקח ראשון כלום חד טעמא הוא האי דלא הדר גבי מהראשון משום דאפסיד נפשיה בידים שכתב לשני דין ודברים אין לי עמך ולא דמי לאישתדוף:

והא

תוספות

וכי כתבה ליה מאי הוי. תימה מאי קא פריך והלא לא בא עדיין לידה והוי כמו כותב לה ועודה ארוסה ואומר אני דשפיר פריך דהכא הוי כמו כותב לה והיא נשואה ולא דמי לארוסה כלל דארוסה אם מכרה ונתנה קיים אבל הכא אינו יכול למכור שלא תטרוף כל שעה: **הכא** במאי עסקינן בשקנו מידה. אע"ג דגבי נשואה אמר רב יוסף בריש הכותב (לעיל פג.) מדין ודברים קנו מידו נשואה הוי טפי ידו כידה מהכא גבי לוקח ידה כידו: **תימא** נחת רוח עשיתי לבעלי מי לא תנן כו'. ליכא לשנויי כשלקח מהאשה תחלה דאז הוי קיים כדקתני בסיפא לקח מן האשה וחזר ולקח מן האיש מקחו קיים דמתני' משמע דלאחר מכירת השדה כתבה ללוקח דהכי קתני ומכר שדהו וכתבה כו': **הא** ר"מ הא רבי יהודה דתניא כו'. והא דקתני דלא אמרינן נחת רוח עשיתי לבעלי ר"מ היא ופי' לנו רבי דצריכינן למימר דהשתא הא דנקט בברייתא כתבה לראשון ולא חתמה לו רבותא נקט דאע"ג דאיכא למימר הך אתתא כי חתמה נמי לשני לאו שהודית באותו מכר אלא לנחת רוח מכוונת דהא כבר ראינו שלא חתמה לראשון אפ"ה אמרי' איבדה כתובתה וכ"ש סתמא וקשיא לי א"כ לבסוף דמסיק רב אשי כולה ר"מ היא ועד כאן לא קאמר ר"מ אלא בשני לקוחות כו' אמאי הדר ביה מאותה סברא ראשונה דס"ד דיותר יש לנו לומר אבדה כתובתה בחד לוקח מבשני לקוחות הל"ל כולה ר' יהודה היא ובשני לקוחות דוקא א"ר יהודה יכולה שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אבל בחד לוקח לא על כן נ"ל לס"ד השתא נמי שייך יותר נחת רוח בלוקח אחד מבשני לקוחות אבל לא משמע ליה שיחלוק ר"מ ונקט שני לקוחות משום רבותא דר' יהודה: ט) **כתבה** לראשון ולא חתמה לו כו'. יש מקשין והא בהנזקין (גיטין נח. ושם) אמתני' דלקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אמר רב לא שנו אלא דא"ל לך חזק וקני אבל בשטר קנה ותירץ רבי דהתם כשכתבה לו שטר בפני עצמה דהואיל ויכול להוציא שטר שלה בלא שטר של בעל לא אמרי' נחת רוח אבל הכא מיירי שחתמה לו בשטר של בעל דהואיל ואינו יכול להוציא שטר שלה שלא יראו שטר של בעל עמו יכולה היא ודאי שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי ועוד אמר לן רבי דאפי' בשטר עצמו של בעל איירי אלא שכתבה שהיא עצמה מכרה ללקוחות אבל חתמה לו דשמעתין היינו שמוחלת שיעבוד שיש לה על הקרקע וכן משמע לשון חתמה כלומר שנתרצית במקח ולא מחתה בו עוד תירץ רבי דהתם ה"ק לא שנו אלא דא"ל לך חזק וקני אבל בשטר קנה בהדי לך חזק וקני ולא נתיישב לי תירוץ זה דפריך התם לרב מהא דתניא לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל עד שתכתוב לו אחריות נכסים דקאמר נימא תהוי תיובתא דרב ומאי תיובתא נמי האי דקתני דשטר אינו מועיל עד שתכתוב אחריות נכסים בדלא אמר לך חזק וקני וכי קאמר רב בדאמר לך חזק וקני בהדי שטר ולתירוץ ראשון לא קשה כולי האי. (וע"ע תוס' ב"ב מז: ד"ה אבל בשטר): **הכי** איתא גירסא ישנה מתני' דכתבה לאחר וזה לאחר שני הוא מכלל דמכר הבעל לראשון י) (שדה אחרת) ולא חתמה לו ולישנא דהך משנה דקמשני נקט דלי האי אחר ראשון הוא וגרסינן הוא וכתב דזבין ליה לאחר הו"ל למימר: **התם** איהו דאפסיד נפשיה. מה שפירש בקו' וכולה רבא קאמר לה לא נהירא לר"ת דא"כ הל"ל אלא התם הוא דאפסיד אנפשיה אלא הש"ס הוא דמתרץ התם הוא בבעל חוב דאפסיד נפשיה בידים דידע דדיניה עלויה לפרוע אבל אשה ליכא למימר כל כך איהי היא דאפסידה נפשה דהא בעת שכתבה לו לא היתה ראויה עדיין לגבות בברור שהרי לא נתנה כתובה לגבות מחיים וכן פי' רבינו חננאל ובכמה מקומות בש"ס דלא חייש ◦לשנויי אלא קושיא אחרונה ועוד דאינה פירכא כל כך מקמייתא דלר"נ בר יצחק לא משמע ליה לגמרי אלא משני:

ומוקמינן

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פי"ז מהל' אישות הל' יב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ק סעיף ד:

לג ב מיי' פי"ט מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' קיא סעיף ב:

לד ג ד מיי' פי"ז מהל' אישות הל' יא ופ"ל מהל' מכירה הל' ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ל סעיף יז וסי' ק סעיף ג:

לה ה מיי' פי"ח מהל' מלוה ולוה הל' א ופי"ט הל' ב סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' קיא סעיף ח:

לו ו ז מיי' פי"ט שם הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קיא סעיף א וסי' קיא סעיף יב:

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה התם וכו' לשנויי אלא קושיא אחרונה. כעין זה כתבו תוס' שבת י ע"א ד"ה טריפותא וש"נ:

◆

תוספות רי"ד (המשך)

לו מבית אביה וא' שייחד לה בכתובתה וא' שכתב שום משלו שהיתה שלו וכתב בכתובה שהכניסתו מבית אבי' הא אמרי' התם אי למעוטי שאר נכסים כ"ש דהויא לה איבה אלמא בכל נכסי הבעל יכולה היא לומר נ"ר ע"ל ולא אוקימנא בג' שדות אלא משום דתני מקחו בטל דמשמע לגמרי שגם מקחו של איש בטל משא"כ בשאר נכסי הבעל דאילו בכל נכסיו מקח האיש קיים ומקח האשה בטל שכ"ז שהוא קיים ולא גירש אשתו מקחו קיים אבל אם נתאלמנה או נתגרשה היא יכולה לטרוף משם אם לא תמצא בני חורין וקנינה אינה כלום משום דאמרה נ"ר ע"ל. וה"ה נמי גבי ב"ח אם לוה מאחרים ומכר מנכסיו מקחו קיים אלא שב"ח גובה מהן אם לא ימצא ב"ח. ואם עשאן אפותיקי לחובו א"י למכרן כלל דומיא דייחד לה שדה לכתובה ואע"ג דאמרי לקוחות לכשתבא לגבות אם לא תמצא תחזור עלינו אינו כלום מפני שהוא אומר להם א"א לטרוח בב"ד ולהוציא מידכם אלא עד שלא יפרע אותו אי אפשר שימכור מה ששיעבד לו (ובזה חולק הרב ואומר דוקא אם עשאו אפותיקי לאשתו מכרו בטל אבל לב"ח מכרו קיים): אר"ז אר"ח ל"ק הא ר"מ והא ר"י דתניא כ' לראשון ולא חתמה לו לב' וחתמה לו אבדה כתובתה דברי ר"מ ר"י אומר יכולה היא שתאמר נ"ר ע"ל אתם מה לכם עלי. פי' מכר הבעל שדה א' ללוקח א' ולא הסכימה לו אשתו ואח"כ מכר שדה אחרת ללוקח ב' והסכימה לו אבדה כתובתה אם אין שם יותר ב"ח שהראשון שלא הסכימה לו אומר לה הנחתי לך מקום לגבות הימנו וכגון שהשדה הב' היא כשיעור כתובה ועל הב' אינה יכולה לילך שהרי הסכימה לו ור"י סבר הולכת לב' שהסכמתה אינו כלום שתוכל לומר נ"ר ע"ל: ומקשה ור' הכא סתם לן כר"מ והתם במס' גיטין סתם לן כר"י. אמר ר"פ בגרושה וד"ה פי' מתני' מיירי בגרושה ואח"כ כתבה ללוקח שאין לה לומר עכשיו נרע"ל: ר"א אמר כולה ר"מ היא וע"כ ל"ק ר"מ אלא בב' לקוחות דא"ל א"א דנ"ר עבדת מקמא איבעי' לך למיעבד אבל בחד לוקח אפילו ר"מ מודה ומתני' דהכא בדכתב לאחר שכ' הבעל ללוקח אחר ולא חתמה לו ולזה חתמה לו והתם בלוקח א' ולעולם מתני' ביושבת תחת בעלה מיירי שלא בגרושה. ואע"ג דפליגי ר"מ ור"י הל' (כר"י) [כר"מ] כיון דר"א דהוא בתרא אוקי סתם מתני' בב' לקוחות וכר"מ א) קי"ל מחלוקת דברייתא וסתם דמתני' הל' כסתם מתני': תנן התם אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש ב"ח אפי' הן זיבורית איבעי' להו אישתדוף בני חרי לאחר שלקחו הלקוחות מהו לטרוף ממשעבדי ומסיק תלמודא והל' אישתדוף בני חרי טריף ממשעבדי תניא בתוספתא בפרק מי שהיה נשוי המלוה את חבירו על החבילה גובה משאר נכסיו עשה שדהו אפותיקו לכתובת אשתו ושטפה נהר גובה משאר נכסים ואם א"ל לא יהא לך פרעון

מסורת הש"ס

א) לעיל פג. [וש"נ] גיטין עז., ב) גיטין נה: ב"ב מט:, ג) ב"ק נט:, ד) גיטין מח: [ב"ק ח:], ה) [צ"ל לכתובתה], ו) [לקמן ע"ב], ז) [לעיל פג.], ח) [דף נה:], ט) [צ"ל כתב], י) רש"ל מ"ז,

◆

מוסף רש"י

האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו כו'. כגון שדה שותפין ואמר האחד לחבירו אחד מן הלשונות הללו בין בכתיבה בין באמירה (לעיל פג. ובעי"ז גיטין עז.). **ואין לי עסק בה.** כלומר לא יהא לי עסק בה, ומכלל אתה שומע אלא הכל יהא שלך, אלא שלא הוציא הדבר בפירוש בפיו (רשב"ם ב"ב מג.). **לא אמר כלום.** דאין כאן לשון מתנה (לעיל פג.) ולא אבד זכותו (כריתות כד:) דמאחר שהיא שלו צריך לכתוב לשון מתנה (גיטין עז.) דאין זה לשון מתנה כשאמר לא יהא לי חלק בשלי, דעל כרחו הרי הוא שלו עד שיאמר לחבירו שדי נתונה לך שדי מכורה לך שדי מופקרת לכל מי שירצה (רשב"ם ב"ב מט. ועי"ש מג. בארוכה, הובא לעיל פג.). **לקח מן האיש.** קרקע המיוחדת לכתובת אשתו, או שכתוב בכתובתה או הכניסה לו שום בכתובתה וכל שכן שאר נכסים, דאי לא עבדה ליה אמר לה עייך נחת בגרושין ובמיתה (גיטין נה:). **וחזר.** זה הלוקח, **ולקח מן האשה.** נתן לה דבר מועט והקנתו לו כדי שלא תטרוף ממנו טוב כתובתה (רשב"ם ב"ב מט:). **מקחו בטל.** לא בטל בטל ממש, שכל זמן שיחיה הבעל יאכל זה הלוקח את הפירות, שהרי המוכר מכר לו כל זמן שלא תתגרש האשה ולא יצא זמן גיבוי כתובתה, שהרי משנה זו בכל נכסים וקרקעות שיש לו לבעל מיירי, אלא דלהכי אהני שעבוד שתוכל לטרוף מהן כשיגיע זמנה לגבות כתובתה, הלכך האי מקחו בטל אחזר ולקח מן האשה קאי דהוי בטל לגמרי ההוא מקח וכשתבא לגבות כתובתה תטרוף ממנו, דמצי אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי למכור לך קרקע המשועבד לי ולא גמרתי בלבי להקנות לך (שם). **כתב לראשון.** שדה המיוחדת לכתובה (ב"ק נט:). **לשני וחתמה לו איבדה כתובתה.** ולא מצית לומר נחת רוח עשיתי לבעלי, דא"כ הוה לה למעבד לראשון, אלא ודאי גמרה ומקניא (שם).

◆

תוספות רי"ד

מאייר ואילך פי' לטרוף הלקוחות שלקחו ממנו מאייר ואילך שבאחריות מכרה לו א"ל יכלי לקוחות למימר לך את בר חד בניסן את ושטרך קודם ושלא כדין נטלה ממך מאי תקנתייהו יכתבו הרשאה זה לזה יבקש מאת חבירו בר ה' בניסן וימסר לו שטרו ויכתוב לו הרשאה עליו וילך זה לטרוף לקוחות ואם יאמרו לו בר חד בניסן את יאמר להם אני בא לטרוף עבור חבירי של ה' בניסן שהרי לשנינו מכרה באחריות ואני בא עליכם בהרשאה מכחו ואם יאמרו לך הוא קודם ואת בר כ"ט בניסן היית אומר להם אני בא מחמת עצמי: **מתני'** מי שהיה נשוי ב' נשים מכר את שדהו וכתבה הא' ללוקח דו"ד אין לי עמך הב' מוציאה מיד הלוקח והא' מיד הב' והלוקח מיד הא' וחוזרות חלילה עד שיעשו פשרה וכן ב"ח וכן אשה ב"ח. פי' מכר שדהו המשועבד להן לכתובתן ללוקח ומת והראשונה מסתלקת מעל הלוקח אבל הב' לא נסתלקה מעל הלוקח והא' ג"כ לא נסתלקה מעל הב' אלא בכל שעה היא קודמת לטרוף הלכך חוזרים חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם: וכי כתבה לי' מאי הוי והתניא האומר לחבירו דו"ד אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקת הימנה לא"כ הב"ע בשקנו מידה וכי קנו מידה מאי הוי יכולה היא שתאמר נ"ר עשיתי לבעלי מי לא תנן לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אלמא יכולה היא שתאמר נ"ר ע"ל פי' ואע"ג דאוקימניה בחזקת הבתים באותן ג' שדות א' שכ' לה בכתובתה שהכניסה

א) עי' בב"ק נט דמבואר שם בהדיא דלן רב כר"מ ול"ע.